

Kniha jako úkaz a jako jev

Heidegger v předmluvě k jedné své knize (téhož názvu) říká hned na začátku: „Das Buch ist, solange es ungelesen vorliegt, eine Zusammenstellung von Vorträgen und Aufsetzen.“ „Zusammenstellung“ je tu postaveno proti „Sammlung“, a to ve smyslu pouhé hromady (agregace) oproti jakési „jednotě“, kterou může (ale nemusí) postřehnout pouze čtenář. Tuto opozici však můžeme velmi dobře vyostřit a prohloubit: kniha bez čtenáře, tedy osamocená, izolovaná kniha je vlastně a ve skutečnosti jen špalíček na stejnou velikost oříznutých listů papíru, navíc znehodnocených (znečištěných, totiž potištěných), a třeba spojených, svázaných spolu jednou stranou. A každá strana kteréhokoli z těchto papírů je poseta jakýmsi kresbičkami, či spíše znaky; ale i to musíme nejprve rozeznat na základě dřívější zkušenosti jako „text“, takže ani to se bez „čtenáře“ neobejde (natož rozpoznání, že jde o nějaké „přednášky“ nebo „statí“ či „články“). Kniha jako „úkaz“ se nám (nebo někomu jinému) sice „dává“, ale pouze jako blíže neurčitý „předmět“, který nemůže být bez někoho (nás nebo někoho jiného) nijak blíže určen (mnohem méně než jsme tu předvedli). Kniha se nám (vlastně komukoli) sice ukazuje, ale bez nás (nebo bez někoho jiného) se nemůže „vyjevit“ jako kniha, dokonce ani jen jako štůsek papírů, jednotlivé stránky se nám (nebo někomu) „ukazují“, ale bez nás (nebo někoho jiného s potřebnými zkušenostmi z minulosti) se vůbec neukazuje text jako text, nýbrž pouze jako „rozsypaný pepř“ různých znamének. Důsledně analyzováno a domyšleno: nic takového jako „kniha“ se neukazuje a nemůže ukázat, nic takového jako text (v určitém jazyce) se neukazuje a nemůže ukazovat, a proto se nic nemůže ukazovat ani jako „přednáška“ nebo „stať“. A to už vůbec nemůžeme mluvit o smyslu toho textu, o poukazu přednášky nebo článku k nějakému tématu, natož o jejich tématu jako o něčem, co se „ukazuje“. To vše je až záležitostí „jevu“ čili „fenoménu“, na jeho konstituci se ovšem velmi aktivně musíme sami podílet (my nebo někdo jiný).

(Písek, 100223-1.)